

Modern Türk Edebiyatı

DR. BİLAL ÖNGÜL*

Modern Türk Edebiyatı, Oktay Yivli'nin editörlüğünde farklı üniversitelerde alanın uzmanı olarak görev yapmakta olan on akademisyen tarafından yazılmış ve Günce Yayınları tarafından yayımlanmıştır. Yeni Türk Edebiyatı anabilim dalında uzmanlaşmış bulunan yazarlar şu adlardan oluşmaktadır: Muharrem Dayanç, Yasemin Mumcu, Bedia Koçakoğlu, Murat Kacıroğlu, Oktay Yivli, Mahmut Babacan, Maksut Yiğitbaş, Sevim Şermet, Didem Ardalı Büyükarman ve Selami Alan.

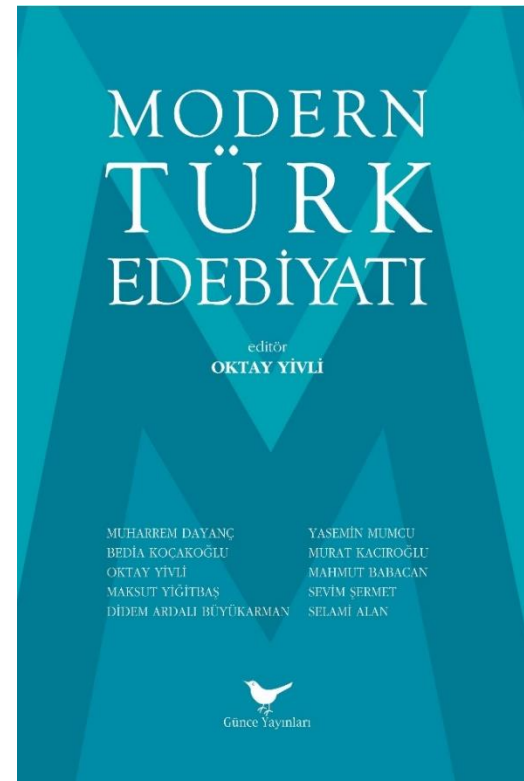
Özü itibarıyla bir edebiyat tarihi çalışması olduğu için eser, 1850'den günümüze doğru gelen bir kronoloji üzerine oturtulmuştur. İlk Batı'ya yönelişimiz ve uygarlık değişiminden söz edilmiş, ardından edebiyatımızda görülen yenileşme bu zemin üzerine oturtulmuştur. Bu bağlamda Tanzimat döneminin oluşturduğu atmosfer içinde gelişen edebiyat, geleneksel terminolojiye uyularak bu adla anılmış ve edebiyattaki bu arayışlar Tanzimat dönemi edebiyatı adı altında değerlendirilmiştir.

Bu tarihsel dönemde yönelimleri bakımından birbirinden farklı iki kuşak ortaya çıktığı için bu durum, kitapta "I. Kuşak" ve "II. Kuşak" biçiminde karşılığını bulmuştur. İlk kuşak Dayanç ve Alan tarafından kaleme alınırken ikincisi Şermet tarafından yazılmıştır.

Tanzimat dönemi edebiyatının birinci kuşağını hazırlayan Dayanç-Alan çiftinin kavramlaştırmalarına baktığımızda ilkin tanımlarla bir çerçeve çizmeye çalıştıklarını görürüz. Ardından yeniliği şiir, öykü, roman, tiyatro ve eleştiri üzerinden izlemeye çalışmışlardır. Kitabın hem bu bölümünde hem de diğerlerinde göreceğimiz bir yenilik -bu durum benzeri çalışmalarda eksik bırakılmıştır- hem örneklere hem de bunların çözümlemelerine yer verilmesidir.

İkinci bölümü hazırlayan Şermet ise genel bir değerlendirmeye giriş yaptıkson sonra şiir, öykü, roman, tiyatro ve eleştiri türleri üzerinden incelemesini gerçekleştirmiştir.

* Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörlüğü Ortak Zorunlu Dersler Türk Dili Bölümü

Ara nesil bölümü, doktora çalışmasından itibaren çalışmalarının büyükçe bir kısmını bu alana ayıran Babacan tarafından yazılmıştır. Kuşağın edebiyattan beklentilerini ve farklı karakterini verdikten sonra yazar, kitabın genel akışına uyarak şiir, eleştiri, roman, öykü türleri üzerinden incelemesini gerçekleştirmiştir.

Servetifünun edebiyatını hazırlayan Yiğitbaş, öncelikle *Servetifünun* dergisi öncesi hazırlıkları, dergide toplanmaları, topluluğun oluşumunu ve bu oluşumdaki öncüllerin payını ele almıştır. Adı geçen derginin, tarihsel yıllar içinde topluluğun meydana gelmesinde çok önemli bir rolü olduğu için yapılan doğru bir tutumdur. Bunun ardından topluluğun şiir, roman ve öykü anlayışı; yazarlar ve örnekler üzerinden gösterilmiştir. Nihai olarak Servetifünun eleştirisiyle bölüm tamamlanmıştır.

İkinci Meşrutiyet Edebiyatı Mumcu tarafından yazılmıştır. Yazar öncelikle tarihsel, siyasal ve kültürel bir çerçeve çizmiş ve bunun üzerine ilgili dönemde etkili olan düşünce akımlarını tasvir etmiştir. Benimsenen bu tutum değerlidir çünkü dönem edebiyatını anlayabilmek bakımından bu düşünce akımlarının sebeplerini ve sonuçlarını bilmek gerekmektedir. Mumcu bu açıklamaların ardından dönemi şiir, roman, öykü, tiyatro, eleştiri, mizah ve hiciv türleri üzerinden değerlendirmiştir.

Cumhuriyet dönemi Türk şiiri bölümü, şiir ve öykü üzerine yaptığı çalışmalarla tanıdığımız Yivli tarafından kaleme alınmıştır. Yazar, 1923'ten 2000'lere kadar gelen geniş tarihsel dilimi anlatabilmek için bu tarihsel dönemde ortaya çıkan topluluk, anlayış ve hareketleri nirengi noktaları olarak almıştır. Bu minvalde memleketçi şiir, öz şiir (saf şiir), yedi meşale topluluğu, toplumcu gerçekçi şiir, Garip hareketi, Hisar topluluğu ya da milliyetçi duyarlık, Mavi dergisi çevresi, ikinci yeni şiiri, 1960 sonrası toplumcu şiir, şiirde İslamcı duyarlık ve son dönem şiiri başlıklarıyla karşılaşırız. Bu bölümde özellikle öz şiirle, Yedi Meşale'yle ve İkinci Yeni'yle ilgili yeni bilgi ve yorumlarla karşılaştığımızı söylemek isterim.

Cumhuriyet dönemi Türk romanı bölümünü kaleme alan Koçakoğlu, geniş soluklu bir çalışmayla ortaya çıkmaktadır. İlgili bölümü 1923-1950, 1950-1980 ve 1980 sonrası romanı ve postmodern anlatı kısımları çevresinde geliştirmiştir. Adı geçen bölümlerle ilgili geniş değerlendirmeler yapmış, diğer çalışmalarda göz ardı edilen pek çok yazara yer vermiş ve

romancılar hakkında geniş yorumlamalara girişmiştir. Özellikle postmodern anlatı kısmı, öteden beri süregelen bir eksikliğe cevap vermektedir.

Cumhuriyet dönemi Türk öyküsü Kacıroğlu tarafından yazılmıştır. Yazar, roman türü için belirlenen kesitlemelere uymuş ve çalışmasını 1923-1950 arası öykücülüğü, 1950-1980 arası öykücülüğü ve 1980 sonrası öykücülüğü biçiminde sunmuştur. Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosu bölümü ise bu konuda uzmanlaşmasını sürdüren Ardalı Büyükarman tarafından hazırlanmıştır. Yazar, roman ve öykü türlerinin paylaştığı tarihsel kesitlemeye uymuş ve ilgili tarihsel dönemlerdeki tiyatro eserlerini, yazarları ve mekânları incelemesine dâhil etmiştir.

Kitabın son bölümü, “ara nesil” yazarı Babacan tarafından tamamlanmıştır. Bu bölüm Cumhuriyet dönemindeki kurmaca dışı türlere ayrılmıştır. Sırasıyla eleştiri, deneme, gezi yazısı, anı ve günlük/günce türleri üzerinde durulmuştur. Yazar ilkin bu türlerin tanımlarını ve kısa tarihçelerini vermiş, ardından adı geçen türlerdeki yazar ve eserleri değerlendirmiştir.

Bu kısa tanıtım yazısı çerçevesinde değerlendirmeye çalıştığımız *Modern Türk Edebiyatı* kitabı, öncelikle üniversitelerin Türk dili ve edebiyatı ile Türkçe bölümleri öğrencileri ve öğretim elemanları için yararlı bir çalışma olmuştur. Ayrıca editörünün de ön sözde belirttiği gibi yeni Türk edebiyatının on yıllar içindeki gelişimini öğrenmek, anlamak isteyen edebiyetseverler için de iyi bir bilgi kaynağı, derli toplu bir edebiyat tarihi çalışması olarak tarafımızca yorumlanmıştır.